

GRANSKNINGSUNDERLAG

Kriterier för kvalitetsvärdering av standardiserade
bedömningsmetoder inom socialt arbete

Teknisk del

Namn på granskat instrument

Namn på granskare

**Enheten för Kunskapsutveckling
Socialstyrelsen**

Dokument för granskning av bedömningsmetoder - Teknisk del

Detta dokument är en del i det underlag som används för granskning av bedömningsinstrument som används i det sociala arbetets praktik och forskning. Samma grunddokument gäller för samtliga metoder som har en datainsamlings- och poängberäkningsprocedur; intervju, professionell skattning, självskattning, observation och dokumentation (t e x journaler). En bedömningsmetod består av minst ett instrument och en manual. Dessa ska vara baserade på detaljerade regler och specifikationer, inklusive administrativa riktlinjer utarbetade av utvecklaren av metoden med syfte att uppnå ett enhetligt, bestående bedömningsförfarande.

Var gränsen går mellan olika graderingar när det gäller information och anvisningar avgör granskaren utifrån sin expertkunskap. Vissa kriterier kan bedömas viktigare och mer avgörande för en säker användning än andra. Här måste granskaren utifrån varje metods specifika karaktär och avsedda användning avgöra vikten av ett eller flera kriterium. En samlad motivering kring metodens användbarhet ska göras av bedömaren där kriteriet är att dokumentationen, som finns tillgänglig för granskning, ska stödja användandet av metodens resultat för det föreslagna syftet att användas i det sociala arbetet och/eller i forskningssyfte.

Granskningsunderlaget är indelat i två delar – en deskriptiv och en teknisk. I den deskriptiva delen ska granskaren föra in allmän information såsom tillgänglighet och kostnader för att använda metoden samt en redogörelse för det material som ligger till grund för hela granskningen. I denna del av underlaget ska granskaren också värdera om den information som beskriver metoden vad gäller exempelvis syfte, målgrupp, innehåll och vad som ligger till grund för utformandet av instrumentet, är tillräcklig för användaren. Den tekniska delen innehåller information om vad som ligger till grund för den tekniska kvalitetsbedömningen, exempelvis validitets- och reliabilitetsstudier. Förutom en bedömning av kvaliteten i dessa studier ska också information om andra problem som kan påverka metodens tillförlitlighet värderas såsom hur tolkning av resultat ska göras och hur eventuellt normativa mätningar ska förstås.

Den information, skriftlig eller via hemsida som krävs för granskningen bör finnas tillgänglig från förlag eller licensinnehavare eller annan ansvarig för metoden. I ett inledande skede söker Socialstyrelsen material inför granskningar. Med dokument menas de substantiella och viktigaste delarna av instrumentet, manual, teknisk handbok, mindre skrifter som behandlar statistiska analyser samt tillägg till manualen. Det handlar också om andra tilläggsmaterial t. ex. böcker, artiklar och tolkningsanvisningar som är tillgängliga för användaren. Mer svårtillgängliga vetenskapliga skrifter behöver inte bedömas med avseende på tillgänglighet för den vanliga användaren men ska ingå i granskningen. Det är Socialstyrelsen s strävan att tillhandahålla en så komplett uppsättning material som möjligt för varje granskare.

Om det är en väl beforskad metod från ursprungslandet som det också finns i en svensk version tillgänglig ska granskningen i första hand utgå från den svenska versionen och material kring den. Om svenskt material saknas granskas det internationella och det är upp till bedömarens expertkunskap att bedöma hur resultat från andra versioner än den svenska kan generaliseras till svenska förhållanden. Detta bör framgå tydligt i granskningen.

Det dokument som följer utgör det tekniska underlaget för granskningen.

I. TEKNISK KVALITET OCH TILLGÄNGLIGHET

I den vänstra kolumnen finns plats för granskarens beskrivning av kriteriet. I den högra kolumnen kan kommentarer göras.

Källor för tekniska data

Den tekniska kvaliteten ska bedömas utifrån det bifogade materialet och i första hand från data från svenska studier. Finns data från annat/andra länder bör de vägas in om fler än en studie visar samstämmiga resultat. I denna inledning anges från vilken/vilka källor tekniska data är hämtade.

Svenska data:

1. VALIDITET

Validering av en bedömningsmetod definieras som belägg för att den teori och/eller empiri som finns stödjer användandet av metoden för att fatta adekvata beslut, att de tolkningar och slutsatser som dras utifrån resultaten är riktiga. Det finns en mängd olika sätt att uppskatta validiteten i en metod. Det kan handla om att ge stöd för den interna strukturen, visa på samband med andra mått eller mot relevanta kriterier. Ingen validitetsuppskattning är överlägsen någon annan. Validiteten ska bedömas utifrån den samlade bevismängden som finns tillgänglig och värderas i relation till metodens användningsområde(-n). En redogörelse för genomförda validitetstudier ska göras. De genomförda studierna ska sedan värderas utifrån hur lämpliga de är, att utveckling och anpassning av instrumentet ger tillförlitliga resultat samt att tolkning av resultat säkerställer tillförlitligheten.

Redogörelse för genomförda validitetstester

Granskaren gör en egen beskrivning, i första hand av svenska studier men även internationella studier bör vägas in (se ovan).

Beskrivning av genomförda validitetsstudier:

Internationella data från följande land/länder:

1.1 Förklaringen till vilket syfte metoden ska användas till är rimlig

(Denna punkt är en förutsättning för att kunna bedöma empirin i avsnitt 1.3 och 1.4)

Detta kriterium bygger på att det ska finnas en utförlig förklaring och motivering till att de studier av validitet är rimlig(-a) för att säkra att instrumentet uppfyller sitt syfte.

- Förklaringen är ej möjlig att värdera på grund av avsaknad eller otillräcklig information
- Förklaringen bör omarbetas eller klargöras
- Förklaringen bör kompletteras
- Förklaringen är god

Motivering till värderingen:

Förslag:

1.2 Utveckling/anpassning av metoden

(Denna punkt är en förutsättning för att kunna bedöma empirin i avsnitt 1.3 och 1.4)

Under detta kriterium ska information om hur metoden har utvecklats och/eller anpassats till svenska förhållanden bedömas. Hur har översättning skett? Hur har utprovningen av den svenska versionen genomförts?

- Utveckling/anpassning av metoden är ej möjlig att värdera på grund av avsaknad eller otillräcklig information
- Utveckling/anpassning av metoden bör omarbetas och klargöras
- Utveckling/anpassning av metoden bör kompletteras
- Utveckling/anpassning av metoden är god

Motivering till värderingen:

Förslag:

1.3 Stöd för att den teori och/eller empiri som finns i dokumentation stödjer användandet av instrumentet

Under detta kriterium ska samtliga belägg för att den teori och/eller empiri som finns tillgänglig stödjer användandet av metoden värderas

- Stöd för att den teori och/eller empiri som finns tillgänglig stödjer användandet av instrumentet är ej möjligt att värdera på grund av avsaknad eller otillräcklig information
- Stöd för att den teori och/eller empiri som finns tillgänglig stödjer användandet av instrumentet bör omarbetas och klargöras
- Stöd för att den teori och/eller empiri som finns tillgänglig stödjer användandet av instrumentet bör kompletteras
- Stöd för att den teori och/eller empiri som finns tillgänglig stödjer användandet av instrumentet är goda

Motivering till värderingen:

Förslag:

-

1.4 Validitet för att konsekvensen av klientens resultat är relevant.

När en metod ska användas praktiskt i enskilda fall bör det också finnas studier bekräftar att de beslut och de konsekvenser som följer på resultaten också är relevanta. Under detta kriterium handlar det om att värdera belägg för att de resultat som metoden ger också ger vägledning om lämplig insats.

- Belägg för att konsekvenser av resultat är relevanta är ej möjlig att värdera på grund av avsaknad av eller otillräcklig information
- Belägg för att konsekvenser av resultat är relevanta bör omarbetas eller klargöras
- Belägg för att konsekvenserna av resultat är relevanta bör kompletteras
- Belägg för att konsekvenserna av resultat är relevanta är goda

Motivering till värderingen:

Förslag:

2. RELIABILITET

Reliabilitet definieras som precisionen i metoden. Reliabiliteten i en metod bygger på att man minimerat risken för slumppåverkan genom att säkerställa metodens mätprecision. En helt reliabel metod innehåller inga mätfel, en situation som aldrig råder i praktiken. Det finns en mängd sätt att uppskatta reliabiliteten i en metod bland annat genom att se att resultaten blir de samma vid upprepade mätningar (stabilitet över tid), överrensstämmelse mellan olika bedömare/oberoende av vem som utför testet (interbedömarreliabilitet) eller genom att testa korrelation mellan olika items och skalor (intern konsistens). Ingen metod är överlägsen de andra och bör värderas i relation till vilka användningsområden metoden har.

Redogörelse för genomförda reliabilitetstester

Granskaren gör en egen beskrivning av de reliabilitetsstudier som är genomförda i första hand från svenska studier,

men även internationella bör vägas in (se ovan).

Genomförda reliabilitetstester:

2.1 Förklaringen till hur metodens reliabilitet uppskattas

(Denna punkt är en förutsättning för att kunna bedöma empirin i avsnitt 2.2)

Detta kriterium bygger på att det ska finnas en utförlig förklaring och motivering till att de studier av instrumentets reliabilitet som genomförts är rimliga för att säkra metodens precision.

- Förklaringen är ej möjlig att värdera på grund av avsaknad eller otillräcklig information
- Förklaringen bör omarbetas eller klargöras
- Förklaringen bör kompletteras
- Förklaringen är god

Motivering till värderingen:

Förslag:

2.2 Stöd för att reliabiliteten (mätprecisionen) är tillräcklig för avsedd användning

Under detta kriterium ska stöd bedömas för att reliabiliteten är tillräcklig för för avsedd användning

- Stöd för instrumentets reliabilitet är ej möjlig att värdera p g a avsaknad av eller otillräcklig information
- Stöd för instrumentets reliabilitet bör omarbetas och klargöras
- Stöd för instrumentets reliabilitet bör kompletteras
- Stöd för instrumentets reliabilitet är tillräcklig god för avsedd användning av instrumentet

Motivering till värderingen:

Förslag:

-

2.3 Reliabilitet i förhållande till konsekvensen av klientens resultat

Under detta kriterium handlar det om att värdera om belägg för att konsekvenser av resultat är konsistenta är tillräckliga.

- Reliabiliteten i förhållande till de konsekvenser resultatet innebär är ej möjlig att värdera p g a avsaknad eller otillräcklig information
- Reliabiliteten i förhållande till de konsekvenser resultatet innebär bör omarbetas och klargöras
- Reliabiliteten i förhållande till de konsekvenser resultatet innebär bör kompletteras
- Reliabiliteten i förhållande till de konsekvenser resultatet innebär för klienten är god.

Motivering till värderingen:

Förslag:

-

3. Normering

Tydlig och detaljerad information om normgruppernas storlek och population, betingelser för bedömningar etc. Riktlinjerna för urvalsstorlek bör beakta vilken typ av normer som används. Om de gör anspråk på att vara generella normer bör urvalet vara ganska stort, medan om de avser en avgränsad grupp (t ex klinisk grupp) kan det vara mindre.

Vid normering ska det finnas en tydlig och detaljerad information om hur urvalets storlek och population ser ut samt hur processen genomförts samt en diskussion om hur eventuella problem ska hanteras.

- Ej relevant (instrumentet är ej normerat)
- detaljerad information om normgruppernas storlek och population, betingelser etc är ej möjlig att värdera p g a avsaknad eller otillräcklig information
- detaljerad information om normgruppernas storlek och population, betingelser etc bör omarbetas och klargöras
- detaljerad information om normgruppernas storlek och population, betingelser etc bör kompletteras.
- detaljerad information om normgruppernas storlek och population, betingelser etc är god

Kommentar:

-

Nr 4. Poängsättning och tolkning av resultat

Här ska en samlad värdering av det vetenskapliga underlaget för poängsättning och tolkning av resultat göras. Värderingen ska bygga på slutsatser om hur olika poäng ska tolkas, hur normativa mätningar ska förstås och hur relationer mellan olika skalor ska hanteras.

Kommentar:

Nr 5. Samlad värdering av underlaget för beskrivning av teknisk kvalitet

I den samlade bedömningen ska en sammanvägning av informationen enligt ovan göras. Bedömningen ska motiveras och viktiga kompletteringar specificeras.

- Beskrivningen av den tekniska kvaliteten är ej möjlig att gradera p g a avsaknad eller otillräcklig information
- Beskrivningen av den tekniska kvaliteten bör omarbetas och klargöras
- Beskrivningen av den tekniska kvaliteten bör kompletteras
- Beskrivningen av den tekniska kvaliteten är god

Motivering till värderingen: (Hur sammanfattar man, vad väger man samman)

Bör kompletteras:

Nr 6. Övrig information

Om det finns information om relevans d.v.s. användbarheten för brukare/klient och professionell som acceptans och förståelse, (usefulness) och möjlighet att tillämpa, d.v.s. distribuera, administrera, tolka etc. (feasibility) kan denna information föras in nedan. Informationen är dock inte nödvändig för granskningen, d.v.s. det är inget krav utan ska ses som bonusinformation.